

ADRIAN GRIMA

Is-Siegħa tal-Klessidra

stampa: ukbootcamp.wordpress.com

Nota dwar il-produzzjoni

Dan ix-xogħol inħadem għall-ewwel darba fil-25 ta' Frar, 2011, mill-klassi Grade 6 Arnold tal-Kulleġġ ta' Stella Maris il-Gżira immexxija mis-Sa Pauline Scerri. Fih ħadu sehem mat-30 tifel għax wieħed mill-iskopijiet kien li jkun hemm parti għal kull tifel, iżda fil-verità jista' jinħadem ukoll b'numru ħafna iżgħar ta' tfal. Ix-xogħol inkiteb għal din il-klassi ta' subien iżda jista' jiġi addattat għal klassi ta' bniet jew klassi mħallta. Idealment ikunu l-istudenti bniet stess u l-għalliema tagħhom li jiddiskutu l-addattament ta' dan ix-xogħol għal-karattri bniet.

Fil-produzzjoni tagħha s-Sa Pauline Scerri ipprojetta bosta stampi, fosthom il-klessidra u l-isem tar-reċta (li hu wkoll l-isem tal-logħba) fuq skrin li, għalhekk, f'xi mument i rrapprezenta l-monitor tal-kompjuter li bih qed jilgħab in-nannu.

L-idea ta' din ir-reċta ġiet meta s-Sa Scerri kellmitni dwar produzzjoni żgħira li talbuha tagħmel marbuta mat-tema tal-"folklor." Fil-fatt kienet hi li għamlet ir-riċerka li fuqha hija mibnija r-reċta. Għalkemm din hija l-ġenesi tagħha, jien nixtieq li r-reċta ma tiħux il-forma ta' rappreżentazzjoni "pittoreska" u għalhekk sterjotipata u superficjali ta' ambjent "Malti" antik u stilizzat. Nippreferi ħafna li tiddomina l-atmosfera ta' logħba tal-kompjuter, bl-eċitament kollu tagħha, u li tinħass sew il-preżenza tan-nannu u n-neputijiet tiegħu. It-taħbil il-kliem u l-ħaġa moħaġaġa għandhom jitwasslu b'enerġija u spirtu ferrieħi tipiku tad-dinja tal-logħob tat-tfal ta' kull żmien, u nixtieq li ma jkunx hemm prietki la mixtieqa u wisq anqas meħtieġa li jispiċċaw jikkonfermaw l-impressjoni li l-logħob u t-tradizzjonijiet antiki huma fil-fatt ħwejjeg tal-passat u għalhekk irrilevanti għas-soċjetà tal-lum.

Għandha tigi evitata għal kollox kull identifikazzjoni tal-lingwa Maltija mal-folklor. Din mhix reċta dwar il-lingwa Maltija; barra minn hekk, minkejja l-istorja straordinarja tagħha, il-lingwa Maltija hija realtà dinamika tal-preżent.

Fl-ewwel rappreżentazzjoni ta' *Is-Siegħa tal-Klessidra* ħadmet ħafna l-interazzjoni bejn l-atturi u l-azzjoni fuq il-palk u t-tfal fl-udjenza, u l-kontribut tal-kor u l-ħabbara nħass sew fil-platea, bit-tfal fl-udjenza jwieġbu l-ħaġa moħġaġa qabel l-atturi u jkomplu mal-kor fit-taħbil il-kliem.

Jien ktibt dan ix-xogħol biex jinħadem u għalhekk ukoll qed inpoġġih fuq is-sit tiegħu biex jintuża minn dawk kollu li jkunu jixtiequ jużawh. Nitlob biss li tinfurmawni jekk tkunu ser ittellgħuh fuq il-palk jew tużawh b'xi mod ieħor, li ssemmu l-awtur (adrian[at]maltaforum.org), u li tirrispettaw kemm tistgħu l-ispirtu ta' dan ix-xogħol.

Fl-ewwel produzzjoni r-reċta damet madwar kwarta iżda tiflaħ titwal ftit biex l-istadji differenti tal-logħba ma jidhrux bħallikieku ġo xulxin u jinħass sew il-passaġġ minn stadju għal ieħor. Mod kif dan jista' jsir huwa billi jintużaw biċċiet tal-mużika, bħal dawk li jintużaw f'logħba tal-kompjuter, f'mumentu differenti tar-reċta, ngħidu aħna biex tħabbar il-wassal tal-ħabbara, biex tintroduci kull waħda mit-tliet provi, u biex tħabbar it-taħbil il-kliem u l-ħaġa moħġaġa.

Adrian Grima

26 ta' Frar 2011

Is-Siegħa tal-Klessidra

Reċta f'erba' xeni għal tfal ta' madwar 10 snin

Jieħdu sehem

- Karl, tifel ta' 11-il sena
- Andrew, ħu Karl, ta' 10 snin
- In-Nannu Paul, irtirat
- Kor
- Ħabbara
- Figuri virtwali

L-azzjoni sseħħ f'kamra ta' dar li fiha n-Nannu Paul medhi jilgħab bil-kompjuter. L-azzjoni li sseħħ fuq l-iskrin waqt il-logħba li jilgħab tinħadem fuq il-palk.

In-Nannu u n-neputijiet tiegħu Karl u Andrew jilbsu ħwejjeg ta' dan iż-żmien waqt li l-figuri virtwali tal-logħba jistgħu jkunu lebsin bħal Maltin tal-passat jew bħal dawk ta' żmienna, skont il-laqta li jkunu jridu jagħtu lir-reċta dawk li jkunu qed jiddireġuha. Importanti li ċ-ċaqliq tal-figuri virtwali jkun stilizzat, kważi bħal tal-bnedmin imma mhux eżatt, bħalma jkun il-moviment tal-figuri fuq il-kompjuter li waqt li jixbah lil tal-bnedmin juri li mhumiex bnedmin.

L-Ewwel Xena

It-tifel jindirizza lin-nannu li qiegħed fuq il-kompjuter

Karl Taf kemm ilek fuq dak il-kompjuter, Nannu Paul?! Meta se nilagħbu aħna?

Lill-udjenja, suppost mingħajr ma jisimgħu n-nannu.

Karl Kemm ilu li waqaf jaħdem qed jagħmel granet sħaħ imkaħħal mal-kompjuter!

In-nannu jwieġeb b'vuċi għolja, imma leġġera: mhuwiex imfantas. Ma jaqlax għajnejh minn fuq l-iskrin.

Nannu U tesagerax! Kemm ili li xegħeltu?!

Karl Aħjar toqgħod taqra, Nannu, jew tmur tilgħab il-boċċi!

Nannu U ħallini mill-boċċi!

Karl Oqgħod aqra, mela!

- Nannu Naqra qiegħed, sabiħ. Għadni kemm rajt il-gazzetti!
It-tifel jersaq lejħ.
- Karl Imma dik mhix gazzetta, Nannu! Dik logħba!**
- Nannu U tidher logħba tajba, ħa ngħidlek!
- Karl Mela mhux taqra kont qiegħed...**
- Nannu U ħallini mill-qari! Daqs kemm qrajt meta kont daqskom!
- Andrew Basta toqgħod tgħid lilna...
- Nannu U oqogħdu naqra... Isma', aħjar tiġu tgħinuni għax dil-logħba se twaqqagħli l-ftit xagħar li fadalli... Ġieli lagħabtha, Karl?
- Karl X'logħba hi?**
- Nannu Issibha fuq l-internet. Bagħathieli sieħbi.
- Andrew Qisha Runescape, mela.
- Nannu Iva, qisha Runescape. Imma mhix kumplikata daqsha...
- Andrew Mela Runescape kumplikata, min jisimgħek?!
- Nannu Inti ħa tgħinni jew se toqgħod tikkustinja?
Karl jersaq lejħ l-udjenja, naqra rrabjat. Mingħalih nannuh mhux se jisimgħu.
- Karl Tajjeb! Mela l-ewwel jieħu l-kompjuter għalih, qisu tiegħu, u mbagħad iridna noqogħdu ngħinuh!**
- Nannu Smajtek, ta! Avolja dil-logħba ħa ġgenninni, xorta smajtek!
Karl jitfaħ dirgħajħ. Iċedi. Jersaq mill-ġdid lejħ nannuh.
- Karl Xi trid tagħmel, Nannu?**
- Nannu Ara, l-ewwel toħloq dan il-bniedem. Tista' tagħmel mara wkoll, jew tifla... Jien għamilt tifel b'saħħtu u sabiħ, ara. Qisu jien!
- Andrew Irid jagħmel vjaġġ biex isib l-ikel għall-familja tiegħu.
- Nannu Għax il-logħba qiegħda fi żmien it-Tieni Gwerra Dinjija. In-nies qed imutu bil-ġuħ u jekk ma jsibx l-ikel għal familtu...
- Karl Kif isibu l-ikel?**
- Andrew Irid jagħmel vjaġġ, ara.
- Nannu Imma dal-vjaġġ diffiċli u jrid jgħaddi minn ħafna provi.
- Karl Kif?**
- Nannu Dik ma nafx...
- Karl Heqq!**
- Andrew Ara tifhimhiex bħali... l-ewwel joħroġ mid-dar, ara, dik faċli. Imma mbagħad irid jara kif se jgħaddi minn qalb il-bini mfarrak bil-bombi...
- Karl Ija, ara. Għandek miktub. Din il-logħba tal-Bombos...**
- Nannu liiiiii! Konna nilagħbuha din....
- Karl U issa qed terġa' tilgħabha!**

- Hararaw.
- Nannu Iiii! Din konna ngħiduha!
- Karl Dik x'kienet?**
- Nannu Taħbil il-Kliem, Karl... Biex jurina li l-ewwel prova lesta.
- Andrew Mexxi issa, għax il-ħin għaddej.
- Karl Għalhekk hemm dak l-arloġġ antik bir-ramel ġo fih, Nann.**
In-nannu jidher li daħal fiha sew il-logħba.
- Kor Kles-si-dra.
- Nannu Klessidra.
- Karl X'inhu?**
- Nannu Dak l-arloġġ jgħidulu klessidra, jew ampulletta.
- Karl (Jieħu gost ilissiniha.) Kles-si-dra.**
- Andrew Issa għandna ħaġa moħgaga.
- Karl Jekk ma taqtagħhiex ma tistax tibda t-tieni prova.**
Jidħol tifel ieħor biex iħabbar l-ewwel ħaġa moħgaga.
- Ħabbar Tigri warajh ma taqbdux,
Jigri warajk ma jaqbdekx.
- Karl Din tafha Nannu Paul?**
- Nannu Ma nafhiex!
Karl jersaq quddiem l-udjenja.
- Karl Tafuha intom?**
Tigri warajh ma taqbdux,
Jigri warajk ma jaqbdekx.
Żewġt itfal fil-pront jgħollu jdejhom. Wieħed mit-tfal fl-udjenja jwieġeb ħazin, "Ħalliel" (Karl jgħidlu li mhix tajba) u fil-pront jaqbez l-ieħor li jwieġeb tajjeb "Dell." In-Nannu jibqa' dejjem iħares lejn l-iskrin. Karl jigri lura lejn in-Nannu.
- Karl Dell! Dik hi Nannu!**
- Nannu Proset Karl! Int ġenju!
- Karl Iktibha malajr, Nannu.**
- Nannu Lesta.
- Andrew Issa għandek it-tieni prova.

It-Tielet Xena

Jidħol il-Ħabbar bl-avviż tat-tieni prova. Waqt li Karl qed jispjega lin-Nannu jibdew ħerġin it-tfal fuq il-palk, b'mod mekkaniku bħal qabel, li se jirreċtaw il-logħba taż-Żorba

Ħ IL-PROVA TAŻ-ŻORBA

Nannu liiiii! Konna nilagħbuha wkoll din...

Karl Mela kollox kont tilgħab?!

Nannu Kollox kont nilgħab. Kollox!

Karl Mela fi xħin kont toqgħod taqra?!
In-Nannu ma jafx x'se jaqbad iwieġeb.

Nannu Ehhh...

Andrew Imma hawn xi trid tagħmel eżatt, Karl?

Karl Qed taraha din il-kaxxa fl-art?

Nannu Ara, hemm il-ġellewż fiha. Konna nużaw il-boċċi wkoll flok il-ġellewż.

Karl Issa t-tifel tiegħek irid iwaddab il-boċċa

Nannu Bubun jgħidulu dak; hemm min jgħidlu buċċ.

Karl Timmira, tagħfas ENTER u l-ġellewż li tolqot u johroġ mill-kaxxa tieħdu.

Andrew Se tilgħab kontra dawk, ara.

Karl Kontra l-kompjuter.

Andrew U l-bubun jibqa' fejn ikun u terġa' timmira minn hemm.

Karl Naħseb li trid tirbaħ l-iktar punti. U meta jispiċċa l-ġellewż kollu trid tolqot il-bubun ta' dawk li qed jilagħbu kontrik u teħodhom ukoll.

Nannu Kont tajjeb fiha din!

Andrew Anki issa tajjeb, Nannu!

Karl Naħseb li l-ġellewż li tirbaħ tieħdu miegħek għall-familja...

Nannu L-aħħar ftit ara.

Andrew Issa mmira għal dak il-bubun, Nann. Jekk tolqtu tirbaħ.
Imma t-tfal virtwali li hemm fuq il-palk, waqt li jibqgħu fl-istess post, jibdew jiċċaqqalqu b'mod frenetiku, qishom bla kontroll.

Andrew X'qed tagħmel Nannu?

Nannu Ma nafx!

Andrew Kif weħlu?

Nannu Naħseb li qed iħossu l-bard!

Karl Qed tagħfas żewġ vleġeġ f'daqqa! Ħa ġgenninhom imsieken!

Nannu Jien biex ngħagġel!

Karl Iktar wehilt! Aghfas vlegġa waħda... hekk. U issa ENTER.

Nannu *(jilħaq jagħfashielu Karl)* ENTER.

A-Karl Ilqattu, Nannu! Ilqattu sew! U kaxkart kollox!
Jifirħu għax in-Nannu reġa' rebaħ.

Nannu Għedtlek li tajjeb!

Il-Kor jiċċelebra.

- Kor Toni tagħna tani tina talli tajtu tuta tajba. Talli tajtu tuta tajba Toni tagħna tani tina.
- Nannu liii! Din konna ngħiduha, Karl!
- Karl Mela kollox kontu tgħidu?! Għagġel Nann, għax se jispiċcalek il-ħin.**
- Nannu Ngħagġlu, għax għandi l-familja bil-ġuħ! Xi jmiss?
- Karl Il-ħaġa moħġaġa.**
Jidħol tifel ieħor biex iħabbar it-tieni ħaġa moħġaġa.
- † Bla saqajn u jista' jġgri,
Bla ġwienaf u jista' jogħla.
- Nannu liii! Din konna ngħiduha, Karl!
- Karl Kont naf li se tgħidli hekk! Attent! Taqbadx u tispara Nannu, għax jekk ma tolqotx tiflef kollox.**
- Nannu Nafha Karl. Bla saqajn u jista' jġgri, Bla ġwienaf u jista' jogħla.
- Andrew X'inhi?
- Nannu Ehhh... Ballun!
- Andrew Ikteb, Nann. "B-a-l-l-u-n."
- Nannu Mela taħsibni ma nafx kif nikteb "Ballun," x'affarijiet dawn?!
- Andrew Tajba, Nann! Tajba r-risposta.
- Nannu It-tielet prova... Kemm fadalli ħin?
- Andrew Ir-ramel kwazi nizel kollu... Ara ġejja t-tielet ħaġa moħġaġa.
Sadattant jidħol tifel ieħor biex iħabbar it-tielet ħaġa moħġaġa.
- † Ħaġa tiegħi biss,
U aktar jużaha ħaddieħor.
- Nannu X'inhi? Tafuha? Tafha Andrew?
Andrew jersaq quddiem l-udjenja u jindirizza.
- Andrew Tini ċans, Nannu.
Ħaġa tiegħi biss,
U aktar jużaha ħaddieħor.
Xi tkun?
Żewġt itfal fil-pront jgħollu jdejhom. Wieħed mit-tfal fl-udjenja jwieġeb ħazin, "Ballun" (Karl jgħidli li mhix tajba) u fil-pront jaqbez l-ieħor li jwieġeb tajjeb, "Ismi." In-Nannu jibqa' dejjem iħares lejn l-iskrin. Karl jġgri lura lejn in-Nannu.
- Andrew Nafha, Nannu. ISMI.
- Nannu M'hawnx għalik, Andrew!
Il-kor jibqa' jċapċap u jgħajjat proset u bravu... Karl jilqa' l-kumplimenti bħallikieku għadu kemm għamel xi ħaġa kbira ħafna.

Ir-Raba' Xena

Kien magħkom, sbieħ, li jien sibt it-triq
Kif nidhol għal sfida u noħroġ rebbieħ.
U miegħi se jgawdi kull min hemm id-dar
U ġa hemm il-fenek isir fuq in-nar.

Kien magħkom, sbieħ, li jien sibt it-triq
Kif nidhol għal sfida u noħroġ rebbieħ.
U miegħi se jgawdi kull min hemm id-dar
U ġa hemm il-fenek isir fuq in-nar.

Kulhadd joħroġ minn fuq il-palk. U mbagħad jitfaċċa l-#abbar b'avviż bi stampa ta' Klessidra li żvujtat minn fuq u bil-kelmiet:

GAME OVER

